

MATEMATIKAI ÉS INFORMATIKAI INTÉZET

Programozható elektronikák alkalmazásai

Készítette

Bagoly Gábor programtervező informatikus Témavezető

Dr. Geda Gábor egyetemi docens

Tartalomjegyzék

ве	vezet	Ges	4	
1.	Piac	con lévő okos otthon rendszerek	5	
	1.1.	Nagyobb cégek által létrehozott ökoszisztémák	5	
	1.2.	Nyílt forrású, szabadon személyre szabható rendszerek	9	
2.	Alkalmazott eszközök			
	2.1.	Hardver	11	
		2.1.1. Raspberry Pi 4B	11	
		2.1.2. ESP-Wroom-32 - Wi-Fi-s Mikrokontroller	11	
		2.1.3. ESP32-CAM - Wi-Fi-s kamera modul	11	
		2.1.4. DHT22 - hőmérséklet és páratartalom szenzor	11	
		2.1.5. RFID-RC522 - RFID olvasó + RFID technológia összefoglaló .	11	
		2.1.6. Szolidtest relé	11	
		2.1.7. Eszközök bekötése - Fritzing	11	
	2.2.	Szoftver - Programozási nyelvek	11	
		2.2.1. C++ - Arduino IDE	11	
		2.2.2. HTML - PHP Storm	11	
		2.2.3. PHP - PHP Storm	11	
		2.2.4. JavaScript, ChartJS, jQuery - PHP Storm	11	
		2.2.5. Tailwind	11	
		2.2.6. dbDiagram	11	
		2.2.7. font-awesome	11	
		2.2.8. MySQL	11	
		2.2.9. plantUML	11	
	2.3.	Laravel	11	
		2.3.1. Laravel működése	11	
3.	A w	reb alkalmazás felépítése és működése	12	
	3.1.	Raspberry PI4B alkalmazása, mint Wi-Fi, és hub	12	
	3.2.	Adatbázis felépítése	12	
	3.3.	Kezelő felület bemutatása és működése	12	

		3.3.1.	Főoldal	12				
		3.3.2.	Beállítások	12				
		3.3.3.	RFID beállítások	12				
		3.3.4.	RFID használati táblázat	12				
		3.3.5.	Hőmérsékleti és páratartalom előzmények - ChartJS	12				
	3.4.	Eszköz	zök kommunikációja a webszerverrel	12				
4.	Tesz	ztelésel	ς	13				
	4.1.	Teszte	lések módjai és fontossága	13				
		4.1.1.	Cypress automatizált tesztelések	13				
		4.1.2.	Manuális tesztelések	13				
5. Rendszer telepítése								
Ös	szegz	és		16				
Irc	rodalomjegyzék							

Bevezetés

A mai világunkban az okos otthonok és az okos eszközök rendkívül népszerűek és elterjedtek lettek. Általában, hogy ha megkérdezünk valakit ezzel a témával kapcsolatban, akkor nagy valószínűséggel azt tudják elmondani, hogy rendelkeznek legalább egy okos otthonban alkalmazható eszközzel.

Az okos otthonok és az okos eszközök lehetővé teszik a tulajdonosaik számára, hogy akár távolról is vezéreljék és felügyeljék az otthonukat. Ezek az eszközök lehetővé tehetik a kényelmesebb és hatékonyabb életmód megvalósítását.

Manapság már ha valaki az interneten rákeres valamilyen otthoni eszközre, és eléje írja azt hogy "okos", akkor bizonyára léteznek már erre megoldások. - például okos WC-k, okos kenyérpirítók, még akár okos szőnyegek is, és még sorolhatnám ezt a listát tovább.

De mi is tesz egy eszközt okossá? Feltételezhetjük azt, hogy ha valami internetre kapcsolódik, esetleg távolról beállíthatjuk, vagy automatizálhatjuk előre meghatározott dolgokra, akkor azt az eszközt "okosnak" tudjuk mondani.

Hogy ha valaki már rendelkezik több ilyen eszközzel, akkor bizonyára találkoztak már azzal a problémával, hogy az egy bizonyos ökoszisztémában használatos eszközök nem feltétlenül tudnak működni egy másikban. Minderre próbáltam egy olyan megoldást kitalálni, ami abból a szempontból közelíti meg, hogy még egy 'nem okos' eszközt (például egy izzót) integrálok bele úgy a rendszerbe, hogy ezt egyszerűen tudjunk kezelni bárhonnan az otthonunkból, ehhez társulva különböző programozható elektronikák. Mindehhez egy olyan webes alkalmazást hoztam létre, amely felelős a háttérben lévő folyamatok lebonyolítására, és az általunk ismert legtöbb eszközön alkalmazható, amin internetezni is tudunk: legyen az számítógép, Androidos, vagy iOS-es telefon, tablet, vagy akár okos óra is.

Azért került erre a témára a választásom, mivel számomra felettébb érdekes az, hogy egy ilyen okos otthonban az eszközök hogyan is kommunikálnak, és szeretnék ebbe egy belátást nyerni, hogy hogyan is épül össze mindez.

Célom az lenne ezzel, hogy belelássak egy ilyen rendszer működésébe, különböző programozható eszközök alkalmazását jobban megismerjem, és, hogy egy olyan általános kezelőfelületet tudjak létrehozni, amit könnyen tud a felhasználó alkalmazni.

Piacon lévő okos otthon rendszerek

1.1. Nagyobb cégek által létrehozott ökoszisztémák

Az okos otthon rendszerek széles választéka áll rendelkezésre a piacon felhasználók számára, amelyek között egyszerű rendszerektől kezdve a biztonsági kamerák, ajtózárak és akár a háztartási készülékek is alkalmazhatóak. Amikor az okos otthon rendszer kiválasztására kerül sor, fontos figyelembe venni az eszközök kiválasztását is.

Van néhány olyan eszköz, - például okos izzók vagy okos dugaljak -, amelyek több okos otthon rendszerrel is szabadon használhatóak, így könnyen integrálhatóak a választott rendszerbe. Ezek az eszközök általában ipari szabványokat használnak, mint például a Wi-Fi, Bluetooth LE vagy a Zigbee¹, ami lehetővé teszi számukra, hogy kommunikáljanak a különböző okos otthon rendszerekkel.

Azonban vannak olyan eszközök is, amelyek kifejezetten egyetlen rendszerrel mű-ködnek együtt. Ezek az eszközök saját protokollokat vagy szoftvereket használhatnak, amelyek nem kompatibilisek más rendszerekkel, ami korlátozhatja az okos otthon rendszerünk rugalmasságát. Vegyük példának azt, hogy ha olyan okos ajtózárat vásárlunk, amely csak egy meghatározott okos otthon rendszerrel működik együtt, akkor az eszközt később nem tudjuk használni egy másik rendszerrel. Vagy hogy ha veszünk egy adott típusú eszközt, akkor azt későbbiekben nem tudjuk kombinálni egy másik rendszer eszközével.

Összességében az okos otthon eszközök kiválasztásakor fontos figyelembe venni a kompatibilitást választott okos otthon rendszerünkkel. Az iparági szabványokat támogató eszközök általában rugalmasabbak és szélesebb körű rendszerekkel használhatóak, míg a saját protokollokat használó eszközök korlátozottabbak lehetnek a kompatibilitás terén.

¹ Zigbee-t használ például az Amazon Echo, az IKEA okos otthon termékei, és a Philips Hue

Felvezető: Mik is a virtuális asszisztensek?

Virtuális asszisztensek olyan szoftver programok, amik különböző feladatokat tudnak elvégezni számunkra, amit például egy elő segéd is képes lenne. Annyi különbséggel, hogy ezek az asszisztensek online, vagy az eszközeinken léteznek.

Úgy lettek megalkotva, hogy a felhasználó hang vagy chat alapon tudjanak szimpla kérdésekkel kommunikálni és utasításokat adni. A virtuális asszisztensek olyan feladatokban tudnak segíteni, mint emlékeztetők létrehozása, üzenetek küldése, hívások indítása, internetes keresés, időjárás előrejelzések felolvasása, okos otthoni eszközök irányítása, és egyéb más dolgok.

Számos cég hozott már létre magának virtuális asszisztenst, amik közül a legismertebbek lehetnek a Google által létrehozott Google Asszisztens, Apple-nek Siri, Amazonnak Alexa, Samsung Bixby-je, és Microsoft Cortana-ja.

Amazon rendszere - Alexa Smart Home

2014-ben lépett be be a piacra az Amazon - az akkor még újdonságnak számító - okos hangszórójukkal, az Amazon Echo-val. Ekkor még leginkább csak annyira volt képes, hogy a felhasználó zenét tudja irányítani hang utasításokkal. Ez az eszköz úgy működik, hogy ebbe bele van integrálva az Amazon sajátos virtuális asszisztense, amit Alexának hívnak. Ugye mint kezdetleges szoftver, neki sem voltak a képességei túl szerteágazóak. Leginkább arra tudta az ember használni, hogy egyszerű kérdéseket tegyen fel az ember, és zenét tudjon elindítani, leállítani átugrani.

Nem is annyira később, amikor elkezdett egyre jobban fejlődni Alexa, úgy egyre több mindenre kezdhette el használni az ember: termosztátok beállítása, izzók ki- és bekapcsolására is már lehetett használni. Miután az Amazon egyre többet fektetett bele a rendszerükbe felettébb szerteágazó lett annak a használata az otthonokban. Még arra is volt lehetőség már ekkor, hogy akár bevásárló listát készítsen, és azokat meg is tudja rendelni a felhasználó az Amazonról, mindezt Alexa használatával. A cég 2017 május 23-án jelentette be, hogy a *Smart Home Skill API*-jukba² innentől kezdve megadható, hogy milyen eszközöket is csatlakoztatunk a rendszerükbe, ami kitárta a lehetőségeket az otthoni okos készülékek automatizációjára. Mindez vezetett az okos otthon piac és a virtuális asszisztensek szerepének növekedéséhez.

Eszközök leginkább hangvezérléssel irányíthatóak, miután követtük az általuk biztosított használati útmutatót. Néhány esetben az Amazon Alexa alkalmazás elegendő lehet, de ha olyan eszközt szeretnénk használni, amelyhez saját alkalmazás tartozik, akkor azt is le kell töltenünk.

Az Amazon által szolgáltatott okos otthon rendszer 2023-ra olyan népszerűségi szintre jutott, hogy az Amerikai Egyesült Államokban az ilyen hang vezérelt hang-

² A blog poszt amiben bejelentették a Smart Home Skill API bővítését[1]

szórók 68.2%-a az Amazon Echo.³ Mindezzel napjainkban több ezer eszköz használható már ezen a rendszeren belül: legyen az biztonsági rendszer, háztartási gépek, vagy esetleg szórakoztató rendszerek. Érthető is, hogy sokan miért is szeretik ezt a rendszert használni.

Azonban ennek a rendszernek is megvannak azok a hátulütői, hogy nem minden eszközt tudjunk beintegrálni az adott okos otthon rendszerünkbe, amik nem támogatottak az Amazon által. Érdemes arra odafigyelni, hogy amikor egy okos eszközt veszünk, hogy arra fel-e van tüntetve, hogy kompatibilis az Amazon rendszerével. Másik ilyen negatív tényező lehet számunkra az is, hogy az Amazon Alexa nem használható magyar nyelvvel.

Google rendszere - Google Home és Google Nest

Az Amazon Echo sikere után a Google is részesülni akart az okos otthon piacának sikereivel. Az akkor még Nest Labs által készült termékek olyanok voltak mint az alkalmazkodó termosztát - amit 2011-ben hoztak létre "Nest Learning Thermostat" néven, ami Wi-Fi-re kapcsolható volt, és szenzorok segítségével alkalmazkodhatott a beltéri hőmérsékleti körülményekre. Ezt követte a következő termékük, a füst és szén-monoxid érzékelő, aminek a neve "Nest Protect" volt. 2014-ben felvásárolták a Dropcam nevezetű céget ami biztonsági kamerákat készítettek, amik után a Nest Labs ezt követő terméke a Nest Cam volt 2015-ben. A Nest Labs egyre jobban látszódó sikerének köszönhetően a Google felvásárolta 2014 januárjában. 2018-ig még önállóan működött a Nest, ami után beolvasztották a Google otthoni termék családba, ezzel létre hozva a Google Nest termékcsaládot, ami számos termékekkel rendelkezik mostanára: termosztát, ajtócsengő, ajtózár, biztonsági kamera, virtuális asszisztenssel integrált érintőképernyős központi egység.⁵

Az Amazon Echo-hoz hasonló első terméke a Google-nek a Google Home volt, amit 2016 októberében jelentettek be. Ez a cég sajátos virtuális asszisztensével a Google Assistant-tel volt felszerelve, és ugyan úgy lehetett neki utasításokat adni, és kérdéseket feltenni. Azóta már több otthonon belül alkalmazható eszköz elérhető egyenesen a Google Store-ból.⁵ Vagy egyéb támogatott harmadik felek által készített ilyen eszközökkel.

Az egyik legnagyobb előnye a Google Home rendszernek az integrációja más Google szolgáltatásokkal, mint például a Google Térkép, a Google Naptár és a Google Fotók. Ez azt jelenti, hogy a felhasználók kéz nélkül is hozzáférhetnek személyes információikhoz és ütemtervükhöz, egyszerűen csak a Google Asszisztensnek kérdést feltéve.

³ Statisztikai adatokat az Earthweb: "How Many People Use Alexa in 2023? (U.S. Amazon Statistics)" cikkjéből [2]

⁴ Magyarul: Nest Tanuló Termosztát

További jelenleg elérhető Google Nest családba tartozó termékek: https://store.google.com/gb/category/connected_home oldalon megtalálható

A Google Home rendszer másik erőssége az, hogy képes felismerni a különböző hangokat, amely lehetővé teszi a személyre szabott válaszokat és információkat minden háztartási tag számára. Ez különösen hasznos lehet több személyes háztartásokban, ahol több ember is használja a rendszert.

Összességében a Google Home rendszer egy erős és rugalmas okos otthoni megoldás, amely számos funkciót és lehetőséget kínál. Az integrációja más Google szolgáltatásokkal és a széles körű, kompatibilis eszközökkel rendelkezése miatt a Google Home rendszer erős versenytársa a okos otthoni piacnak.

Viszont a Google Home-nak is meg vannak azok a hátrányai mint az Amazon rendszerének. Sajnos inkább csak akkor tudjuk kihasználni ennek a rendszernek az előnyét, ha angolul vagy más támogatott nyelven beszélünk vele, amibe nem tartozik bele a magyar.

Xiaomi rendszere - Mi Home

A Xiaomi 2015 júniusában dobta piacra első okos otthon termékcsomagját, a "Smart Home Kit"-et, amely mozgásérzékelőt, lámpát és kapacitív kapcsolót tartalmazott. Ezeket az eszközöket egy alkalmazás segítségével lehetett vezérelni, ami lehetővé tette a felhasználók számára, hogy testre szabott utasításokat állítsanak be, például hogy a mozgásérzékelő észlelésekor a lámpa felkapcsoljon, vagy értesítést küldjön a felhasználónak, illetve a csomag támogatta a Xiaomi biztonsági kameráját is. [3]

Ma a Xiaomi okos otthon termékpalettája rendkívül sokrétű, a forrólevegős sütőktől, a robotporszívókon, és a szobamérlegeken át a hőmérséklet- és páratartalomszenzorokig. Az összes termékük integrálható a Mi Home alkalmazásba, és a felhasználók harmadik féltől származó eszközöket is csatlakoztathatnak hozzájuk. A Xiaomi termékeivel akár komplett otthoni biztonsági rendszert is létre lehet hozni.

Nagy előnye a Xiaomi okos otthon termékeknek az, hogy viszonylag olcsóbb a konkurenciától, és fel is használható például a Google Home, és az Amazon Alexa Smart Home rendszeren belül is, és használata felettébb felhasználó barát.

Kisebb hátránya lehet neki az, hogy ezeket az eszközöket nem lehet asztali alkalmazáson keresztül irányítani, csak is az Androidos és iOS-es alkalmazáson keresztül, vagy esetleg a Google Home vagy Alexa Smart Home-on belül. Amazon Alexával a párosítás mostanában sajnos nehézkesebb, mivel valamilyen oknál fogva nagy százalékban nem tud csatlakozni valami hibánál fogva. Még olyan is megesik, hogy nem minden eszköz érhető el például a Google Home felületen, ilyen lehet példának a biztonsági kamerájuk, ami csak a saját alkalmazásukon érhető el. És mint az előző kettő rendszernél, ez sem használható magyar nyelven.

1.2. Nyílt forrású, szabadon személyre szabható rendszerek

Mit jelent az, hogy open source?

Open source, azaz nyílt forráskódú szoftver az olyan, aminek a forráskódját szabadon lehet vizsgálni, módosítani, és akár ki is egészíteni. A kód az a része egy szoftvernek amit a legtöbb felhasználó bizonyára soha nem fog látni. Ez az a kód, amit a programozók változtathatnak hogy megváltozzon a program vagy alkalmazás működése. Azok a programozók, akik hozzáférhetnek egy szoftver forráskódjához, azokat feljeszthetik, és javíthatják azzal hogy például új funkciót adnak hozzá, vagy kijavítanak egy olyan részt, ami nem minden esetben működik helyesen.⁶

Azonban azt, hogy egy szoftver nyílt forráskódú, nem feltétlenül jelenti azt, hogy az adott szoftver ingyenes használatban áll. Nyílt forráskódot fejlesztő programozók kérhetnek pénzt azért a nyílt forrású szoftverért, hogy ha ők alkották meg, vagy hozzájárulásukkal készült el.

Bizonyos esetekben azonban, mivel a nyílt forráskódú licenc megkövetelheti a program forráskódjának kiadását amikor szoftvert adnak el másoknak, egyes programozók úgy találják, hogy jövedelmezőbb pénzt kérni a felhasználóktól a szoftverszolgáltatásokért és - támogatásért (nem feltétlenül magáért a szoftverért). Így a szoftvereik ingyenesek maradnak, és pénzt keresnek azzal, hogy másoknak segítenek telepíteni, használni és hibaelhárítást végezni.

Home Assistant

Α

OpenHAB

Domoticz

Calaos

 $^{^6}$ A nyílt forráskódú szoftverről az irodalomjegyzék [4]-es részeként található

Alkalmazott eszközök

2.1. Hardver

- 2.1.1. Raspberry Pi 4B
- 2.1.2. ESP-Wroom-32 Wi-Fi-s Mikrokontroller
- 2.1.3. ESP32-CAM Wi-Fi-s kamera modul
- 2.1.4. DHT22 hőmérséklet és páratartalom szenzor
- 2.1.5. RFID-RC522 RFID olvasó + RFID technológia összefoglaló
- 2.1.6. Szolidtest relé
- 2.1.7. Eszközök bekötése Fritzing
- 2.2. Szoftver Programozási nyelvek
- 2.2.1. C++ Arduino IDE
- 2.2.2. HTML PHP Storm
- 2.2.3. PHP PHP Storm
- 2.2.4. JavaScript, ChartJS, jQuery PHP Storm
- 2.2.5. Tailwind
- 2.2.6. dbDiagram
- 2.2.7. font-awesome
- 2.2.8. MySQL
- 2.2.9. plantUML
- 2.3. Laravel
- 2.3.1. Laravel működése

A web alkalmazás felépítése és működése

- 3.1. Raspberry PI4B alkalmazása, mint Wi-Fi, és hub
- 3.2. Adatbázis felépítése
- 3.3. Kezelő felület bemutatása és működése
- 3.3.1. Főoldal
- 3.3.2. Beállítások
- 3.3.3. RFID beállítások
- 3.3.4. RFID használati táblázat
- 3.3.5. Hőmérsékleti és páratartalom előzmények ChartJS
- 3.4. Eszközök kommunikációja a webszerverrel

Tesztelések

- 4.1. Tesztelések módjai és fontossága
- 4.1.1. Cypress automatizált tesztelések
- 4.1.2. Manuális tesztelések

Teszt leírása	Elvárt eredmények	Tapasztalatok
Access Control Test: RFID tags	The system should recognize the	The test was succ-
assigned to users	RFID tags assigned to each user	essful, with the sys-
	and grant or deny access to spe-	tem accurately recog-
	cific devices or areas of the home	nizing and responding
	accordingly	to each user's assigned
		RFID tag
Device Control Test: Using RFID	The system should allow users to	The test was parti-
tags to control devices	control smart home devices (such	ally successful, with
	as lights or locks) using RFID	the system accurately
	tags, without requiring additional	recognizing the RFID
	input	tags but experiencing
		some delays in device
		response times
Durability Test: RFID tags in	The RFID tags should remain	The test was success-
high traffic areas	functional and readable even in	ful, with the RFID
	high traffic areas, with no degra-	tags remaining fully
	dation in performance	functional and re-
		adable even with
	(TD)	heavy usage
Security Test: Unauthorized ac-	The system should be designed	The test was success-
cess prevention	to prevent unauthorized access by	ful, with the system
	detecting and alerting the user	detecting and prevent-
	to the presence of unrecognized	ing access by an un-
	RFID tags	recognized RFID tag,
		and sending an alert to the user's mobile
		device
		device

4.1. táblázat. Manuális tesztelések a webalkalmazásra

5. fejezet Rendszer telepítése

Összegzés

Irodalomjegyzék

- [1] Jeff Blankenburg: Define Your Appliance Category for a Better Customer Experience
 - URL: https://developer.amazon.com/blogs/alexa/post/a89f7243-08a0-4c73-8fc5-eb604a93f437/define-your-appliance-category-for-a-bette Link utoljára ellenőrizve: 2023.03.31.
- [2] JASON WISE: How Many People Use Alexa in 2023? (U.S. Amazon Statistics) URL: https://earthweb.com/alexa-users/
- [3] HANDWIKI: Engineering:Xiaomi Smart Home URL: https://handwiki.org/wiki/Engineering:Xiaomi_Smart_Home
- [4] WHAT IS OPEN SOURCE
 URL: https://opensource.com/resources/what-open-source
- [5] TOP 7 OPEN SOURCE HOME AUTOMATION SOFTWARE URL: https://fixthephoto.com/best-open-source-home-automation-software.html
- [6] WHAT IS THE SMART HOME?

 URL: https://shaba.eu/2020/11/03/what-is-the-smart-home/
- [7] NATHAN HART: The Evolution of the Smart Home: How it Started [Part 1]
 URL: https://ubuntu.com/blog/the-evolution-of-the-smart-home-how-it-started-pa
- [8] SMART HOME: ARCHITECTURE, TECHNOLOGIES AND SYSTEMS: Min Li, Wenbin Gu, Wei Chen, Yeshen He, Yannian Wu, Yiying Zhang URL: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/ S1877050918305994?via%3Dihub
- [9] FORREST STROUD: Smart Home
 URL: https://www.webopedia.com/definitions/smart-home/
- [10] OFFICAL RASPBERRY PI 4B DOKUMENTATION

 URL: https://www.raspberrypi.com/documentation/computers/
 raspberry-pi.html#raspberry-pi-4

- [11] OFFICAL ESP32 DEVICES DOCUMENTATION URL: http://esp32.net/#Info
- [12] NODEMCU ESP-WROOM-32 INTERNAL DETAILS AND PINOUTS URL: https://www.instructables.com/ESP32-Internal-Details-and-Pinout/
- [13] CONNECT RFID TO PHP & MySQL DATABASE WITH NODEMCU ESP8266
 URL: https://iotprojectsideas.com/connect-rfid-to-php-mysql-database-with-node
- [14] ESP8266 NODEMCU HTTP GET AND HTTP POST WITH ARDUINO IDE (JSON, URL ENCODED, TEXT) URL: https://randomnerdtutorials.com/esp8266-nodemcu-http-get-post-arduino/ #http-get-1
- [15] ARDUINO TO LARAVEL COMMUNICATION

 URL: https://www.instructables.com/Arduino-to-Laravel-Communication/
- [16] RASPBERRY CONFIGURATION FOR WI-FI

 URL: https://www.raspberrypi.com/documentation//computers/
 configuration.html#setting-up-a-routed-wireless-access-point
- [17] OFFICAL LARAVEL DOCUMENTATION URL: https://laravel.com/docs/10.x
- [18] OFFICAL TAILWIND DOCUMENTATION URL: https://tailwindcss.com/docs
- [19] OFFICAL CHART.JS DOCUMENTATION URL: https://www.chartjs.org/docs/latest/
- [20] OFFICAL CYPRESS DOCUMENTATION
 URL: https://docs.cypress.io/guides/overview/why-cypress
- [21] FONTAWESOME FREE ICONS
 URL: https://fontawesome.com/search?o=r&m=free

Nyilatkozat

Alulírott Bagoly Gábor, büntetőjogi felelősségem tudatában kijelentem, hogy az általam benyújtott, Programozható elektronikák alkalmazásai című szakdolgozat önálló szellemi termékem. Amennyiben mások munkáját felhasználtam, azokra megfelelően hivatkozom, beleértve a nyomtatott és az internetes forrásokat is.

Aláírásommal igazolom, hogy az elektronikusan feltöltött és a papíralapú szakdolgozatom formai és tartalmi szempontból mindenben megegyezik.

Eger, 2023. április 2.

aláírás